

Elk symbool, lijntype, elke medische categorie en elk achtergrondpatroon, plus hoe u een genogram maakt en leest.

INHOUD

DEEL 1 · GRONDSLAGEN

- 01** Wat een genogram is
- 02** Genogram, stamboom, ecogram

DEEL 2 · SYMBOLENOVERZICHT

- 03** Personen (9 vormen)
- 04** Levensstatus, zwangerschap en tweelingen
- 05** Partnerlijnen (18 soorten)
- 06** Ouder-kindlijnen (7 soorten)
- 07** Emotionele lijnen (39 soorten)
- 08** Aandoeningen (22 categorieën)
- 09** Culturele achtergrond (9 patronen) en overige context

DEEL 3 · MAKEN EN LEZEN

- 10** Stap voor stap een genogram maken
- 11** Weergaven en de legenda
- 12** Een genogram lezen
- 13** Een genogram maken met AI
- 14** Woordenlijst en literatuur

Wat een genogram is

Een genogram is een gestructureerd familieschema: vormen voor mensen, lijnen voor relaties en kinderen, en extra lijnen en arceringen voor relaties en gezondheid. Het maakt patronen over generaties heen zichtbaar.

De methode komt voort uit de systeemtherapie, vooral uit de ideeën van Murray Bowen over emotionele processen die tussen generaties worden doorgegeven. Monica McGoldrick en Randy Gerson publiceerden in 1985 een standaardnotatie, en hun boek (nu *Genograms: Assessment and Treatment*, met Sueli Petry, 4e editie 2020) is nog steeds het gebruikelijke lesboek. Programma's en handboeken hebben sindsdien symbolen toegevoegd, bijvoorbeeld voor genderidentiteit, donorconceptie en specifieke vormen van misbruik; de legendapagina van GenogramAI (genogramai.com/key in de app) geeft aan welke symbolen standaard zijn en welke uitbreidingen.

Wat een genogram kan vastleggen

Structuur

Relaties, scheidingen van tafel en bed, echtscheidingen; kinderen door geboorte, adoptie, pleegzorg, stiefrelaties, draagmoederschap en donorconceptie; huishoudens.

Levensgebeurtenissen

Geboortes, overlijdens en leeftijd bij overlijden, zwangerschappen, miskraam, doodgeboorte en abortus, migratie.

Relaties

39 emotionele lijntypen, van hecht en versmolten tot afstandelijk, vijandig, breuk, misbruik en verwaarlozing.

Gezondheid

22 medische categorieën plus eigen aandoeningen, elk gemarkeerd als Actief, Vermoed of Herstellend.

Cultuur en context

Achtergrondpatronen, 13 religie-opties, opleiding, sociale klasse, locatie en aangepaste velden.

Tijd

Data bij personen en relaties, zodat het genogram als tijdlijn gelezen kan worden.

Genogram, stamboom, ecogram

	Stamboom	Genogram	Ecogram
Toont	Afstamming	Gezinsstructuur, relaties, gezondheid	De banden van een gezin met de buitenwereld
Tijdspanne	Veel generaties	Meestal drie	Het heden
Getekend als	Vakjes en lijnen	Standaardvormen en lijntypen	Een cirkel in het midden met lijnen naar hulpverlening, school, werk en gemeenschap
Gebruikelijk doel	Genealogie	Diagnostiek en therapie	Hulpbronnen en stressoren in kaart brengen in het maatschappelijk werk

Verwante schema's zijn de **genetische stamboom** (gestandaardiseerd door de National Society of Genetic Counselors voor erfelijkheid en dragerschap), het **culturagram** (Congress, 1994, voor cultuur en migratie) en het **sociogram** (relaties binnen een groep). GenogramAI maakt ook ecogrammen.

Personen

Elke persoon is een vorm. Teken alle vormen even groot; grootte mag geen belang aangeven.

Man

Vierkant

Transman

Vierkant met een kleine cirkel erin

Non-binair

Boog: ronde bovenkant, platte onderkant

Onbekend

Ruit

Huisdier

Ruit met gestippelde rand, aan een gestippelde lijn naar de eigenaar

Vrouw

Cirkel

Transvrouw

Cirkel met een klein vierkant erin

Intersekse

Cirkel met een verticale lijn

Anders

Ruit met een vraagteken

Elke persoon kan ook namen dragen (ook meisjesnaam en bijnaam), data, seksuele oriëntatie (8 opties), beroep, opleiding en notities. Huisdieren zijn nuttig wanneer een dier belangrijk is in het emotionele leven van het gezin.

Levensstatus, zwangerschap en tweelingen

Levend

Alleen de vorm

Overleden, met leeftijd bij overlijden

Met de leeftijd bij overlijden in de vorm wordt de X tot hoekstreepjes

Zwangerschap

Driehoek

Doodgeboorte

Vorm op halve grootte met een X

Twee-eiige tweeling

Twee kindlijnen uit één punt

Overleden

X door de vorm

Indexpersoon (hoofdpersoon)

Buitenring rond de vorm (sommigen tekenen een dubbele omlijning)

Miskraam

Kleine gevulde cirkel

Abortus

Kleine X

Eeneiige tweeling

Hetzelfde, verbonden door een kort streepje

Vraag direct naar zwangerschapsverlies ('Waren er zwangerschappen die niet met een levende geboorte eindigden?'); ze worden vaak weggelaten als niemand ernaar vraagt, en ze kunnen een gezin jarenlang tekenen.

Partnerlijnen 18 soorten

Partners worden verbonden door een lijn onder hun vormen, eerdere relaties links van latere. Een beëindigde ongehuwde relatie houdt haar lijnstijl en krijgt een schuine streep.

Verbintenisniveau

	Relatie Dunne gestreepte lijn
	Verloving Gestippelde lijn
	Levenspartner Dikke doorgetrokken lijn

	Samenwonen Gestreepte lijn
	Huwelijk Doorgetrokken lijn
	Onbekend Grijze gestippelde lijn met vraagteken

Ontbinding

	Fysieke scheiding Gestreepte lijn, één schuine streep (apart wonend)
	Scheiding Twee schuine strepen
	Nietigverklaring Twee schuine strepen en een X

	Juridische scheiding Doorgetrokken lijn, één schuine streep
	Hertrouwd Twee schuine strepen gekruist door een omgekeerde streep (opnieuw met elkaar getrouwd)
	Verweduwd X op de lijn

Omstandigheden

	Buitenechtelijke relatie Roze gestreepte lijn
	Buitenechtelijke / echtscheiding Roze gestreepte lijn, twee schuine strepen
	Onenightstand Losse roze stippen

	Buitenechtelijke / scheiding Roze gestreepte lijn, één schuine streep
	Affaire / getrouwd Huwelijkslijn met een roze gestreepte lijn ernaast
	Verkrachting Rode lijn met een vette X; leg alleen vast wat verteld wordt

Ouder-kindlijnen 7 soorten

Kinderen hangen aan de lijn van de ouders, het oudste links; de biologische ouders van een geadopteerd of pleegkind krijgen een dunne gebogen lijn.

	Biologisch Doorgetrokken lijn
	Stiefkind Streep-puntlijn
	Eiceldonor Gestreepte lijn met ED

	Geadopteerd Twee lijnen naast elkaar, doorgetrokken en gestippeld
	Draagmoederschap Gestreepte lijn met S

	Pleegkind Gestippelde lijn
	Spermadonor Gestreepte lijn met SD

Emotionele lijnen 39 soorten

Emotionele lijnen worden boven op de structuur getekend, tussen twee willekeurige personen. Kleur heeft betekenis: blauw en groen voor verbondenheid, rood voor conflict, versmelting en afstand, en pijlen voor eenzijdige patronen (de pijl wijst naar degene die het ondergaat). Gebruik alleen de lijnen die u nodig hebt en leg misbruik alleen zorgvuldig en in overleg met de cliënt vast.

Standaardnotatie

	Verbonden Een eenvoudige emotionele band zonder bijzondere kwaliteit.		Hecht Warme, steunende band met gezonde grenzen.
	Versmolten Te sterk betrokken; grenzen vervaagd.		Afstandelijk Emotionele losgekoppeldheid.
	Vijandig Openlijke vijandigheid.		Hecht & vijandig Hecht en toch openlijk vijandig.
	Emotioneel misbruik Dwang, vernedering, controle. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.		Fysiek misbruik Lichamelijk letsel, van dader naar slachtoffer. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Seksueel misbruik Seksuele grensoverschrijding. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.		Gericht op Aandacht gericht op één persoon. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Negatief gericht op Kritische of beschuldigende aandacht. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.		Verzorger Zorg gericht op een ander. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Breuk Contact bewust verbroken.		Hersteld contact Een breuk die inmiddels hersteld is.

Uitgebreid

	Onverschillig Geen emotionele betrokkenheid.		Nooit ontmoet Er is nooit een relatie ontstaan.
--	--	---	---

Positief

	Harmonie Evenwichtige, vredige relatie.		Vriendschap Steunende band buiten de familie.
	Liefde Diepe genegenheid en zorg.		Verliefd Wederzijdse romantische gehechtheid.
	Gehechtheid Veilige, blijvende emotionele band.		Verliefdheid Eenzijdige verliefdheid. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.

Vijandigheid en geweld

	Conflict Actieve spanning en ruzie.
	Wantrouwen Wantrouwen, achtergehouden vertrouwen.
	Versmolten & conflict Verstrengeld en actief conflictueus.
	Geweld Lichamelijk geweld of dreiging.
	Nabij & geweld Hecht, maar met lichamelijk geweld.

	Haat Diepgewortelde vijandschap.
	Afstandelijk & vijandig Afstandelijk en vijandig.
	Versmolten & vijandig Verstrengeld met openlijke vijandigheid.
	Afstandelijk & geweld Afstandelijk, met geweld.
	Versmolten & geweld Verstrengeld met lichamelijk geweld.

Misbruik en controle

	Misbruik Algemeen misbruikpatroon. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Emotionele verwaarlozing Emotionele zorg wordt onthouden. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Controle Dwingende controle. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.

	Fysieke verwaarlozing Zorg, eten of onderdak worden onthouden. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Manipulatief Verborgene beïnvloeding. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.

Aandacht

	Jaloers Bezitterigheid en afgunst. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
	Invloed De een bepaalt sterk de keuzes van de ander; de pijl wijst naar de beïnvloede persoon.

	Fan / bewonderaar Bewondering voor een ander. De pijl wijst naar de persoon om wie het gaat.
---	--

Aandoeningen 22 categorieën

Aandoeningen worden weergegeven door de vorm van de persoon te arceren. GenogramAI biedt twee stijlen; nieuwe genogrammen gebruiken de eerste.

Klassieke arcering (standaard)

De linkerhelft wordt gearceerd bij een lichamelijke of psychische aandoening en de onderste helft bij alcohol- of drugsmisbruik, elk in de eigen kleur van de aandoening. Een vermoede aandoening is gestreept; herstel of remissie is het kwart linksonder plus een lijn.

Lichamelijke of psychische aandoening

Linkerhelft

Alcohol- of drugsmisbruik

Onderste helft

Ziekte en middelenmisbruik

Driekwart

Vermoed

Hetzelfde vlak, gestreept

Ziekte in remissie

Kwart linksonder + verticale lijn

Herstellend van middelengebruik

Kwart linksonder + horizontale lijn

Kwadrantenstijl

Elke aandoening vult een hoekkwadrant. Handig als iemand meerdere aandoeningen heeft; het voorbeeld op de omslag gebruikt deze stijl.

Categorieën en kleuren

Hart/cardiovasculair	Kanker	Diabetes
Geestelijke gezondheid	Middelengebruik	Alcohol
Neurologisch	Luchtwegen	Auto-immuun
Genetisch	Reproductief	Angststoornis
Bipolaire stoornis	Depressie	PTSS
Overig	OCS	ADHD
Eetstoornis	Schizofrenie	Trauma
Leerstoornis		

U kunt eigen aandoeningen toevoegen en kiezen of elke aandoening in de ziektehelft of de middelenhelft komt. Welke stijl u ook gebruikt, voeg een legenda toe die kleuren aan aandoeningen koppelt.

Culturele achtergrond en overige context

Een vulpatroon en kleur in de vorm van een persoon geven een achtergrond aan die u zelf bepaalt (bijvoorbeeld 'Iers' of 'Mexicaans'). Geef elke achtergrond een eigen patroon en gebruik het consequent; iemand met meerdere achtergronden toont ze naast elkaar.

Horizontaal

Verticaal

Diagonaal R

Diagonaal L

Raster

Punten

Golven

Vlecht

Dambord

Overige context

- **Religie:** 13 opties (Christelijk, Katholiek, Orthodox, Mormoons, Jehova's, Joods, Moslim, Boeddhistisch, Hindoeïstisch, Sikh, Spiritueel, Geen, Anders)
- **Opleiding** (10 niveaus) en **sociale klasse** (5 niveaus)
- **Migratie:** een markering bij iemand die in twee culturen heeft geleefd of is geëmigreerd
- Velden voor **locatie** en **aangepaste** gegevens, plus **huishoudens**, getekend als een omlijning rond de mensen die samenwonen
- **Instellingen** (een school, gevangenis, verzorgingshuis) als gelabeld vak dat aan een persoon gekoppeld is

Stap voor stap een genogram maken

1 Verzamel informatie

Drie generaties: namen, geboorte- en sterfjaren, relaties, kinderen en hoe ze in het gezin kwamen, zwangerschappen en verlies, ziektes en middelengebruik, verhuizingen, werk, opleiding, cultuur en religie. Noteer wat onbekend is.

2 Plaats de indexpersoon

Begin bij de cliënt en markeer die als indexpersoon.

3 De structuur toevoegen

Partners op dezelfde rij, kinderen eronder op geboortevolgorde, dan ouders, broers en zussen en grootouders. Kies voor elke verbinding de juiste partner- en kindlijn.

4 Emotionele lijnen toevoegen

Vraag bij elke belangrijke relatie hoe hecht, hoe conflictueus, of het contact verbroken is, en of iemand schade lijdt of gecontroleerd wordt.

5 Voeg gezondheid en context toe

Arceer aandoeningen, voeg achtergrond, religie en data toe, groepeer huishoudens en voeg een legenda toe.

6 Bespreek het met het gezin

Controleer de feiten, vul de gaten en houd het genogram bij als werkdocument dat verandert naarmate u meer leert.

GenogramAI ordent de familie automatisch: generaties in rijen, kinderen op geboortevolgorde, partners naast elkaar.

Weergaven en de legenda

In GenogramAI kunt u hetzelfde genogram via verschillende lagen lezen, die u in het menu Weergaven aan- en uitzet zonder de gegevens te veranderen. Er zijn er negen: **Cultureel, Medisch, Sociaal, Religie, Opleiding, Locatie, Aangepast, Achtergronden** en **Huishoudens**. Emotionele lijnen worden altijd getoond. Met een **Tijd**-schuifbalk speelt u de familie jaar na jaar af, en de modus **Presenteren** toont het genogram schermvullend.

De **legenda** op het canvas toont alleen de symbolen en kleuren die in dat genogram voorkomen, en exports kunnen die als 'geïntegreerde legenda' bevatten. Een volledige legenda van alle symbolen staat op genogramai.com/genogram-key.

Een genogram lezen

Structuur

Generaties, samenstelling van het huishouden, plaats in de kinderrij, vroege overlijdens, scheidingen en nieuwe relaties.

Relaties

Hechte banden, conflict, afstand en breuken; driehoeken; wie met wie een verbond heeft.

Functioneren

Wie overfunctioneert en wie onderfunctioneert; hoe spanning door de familie beweegt.

Over generaties heen

Terugkerende rollen, ziektes, verslavingen en breuken; leeftijden en data die eerdere gebeurtenissen weerspiegelen.

Nuttige vragen: Wat valt op? Wat ontbreekt er? Wie zou dit verhaal anders vertellen? Waar liggen de krachten, zoals herstelde breuken, herstel en stabiele relaties? Hoe kunnen deze patronen samenhangen met waarom iemand nu hulp zoekt?

Een genogram roept hypothesen op om samen te onderzoeken; het is geen diagnose.

Een genogram maken met AI

GenogramAI kan een genogram opzetten vanuit een beschrijving en het daarna op verzoek bewerken. U houdt de regie: controleer elke persoon en lijn die de AI toevoegt, zoals u de aantekeningen van een collega zou controleren.

AI-assistent (elk abonnement)

Vraag hem in de editor iets op te bouwen, te bewerken of vragen te beantwoorden: 'Voeg een broer toe aan Sarah', 'Markeer Jan als overleden in 2019', 'Laat zien dat mama en tante Lisa een conflict hebben'. Gratis bevat 5 AI-credits per maand; Pro en Klinisch zijn onbeperkt.

Maken met AI (Pro)

Beschrijf de familie in gewone taal vanuit het dashboard en krijg een al geordend genogram om te verfijnen.

Importeren met AI (Pro)

Upload een foto van een met de hand getekend genogram of van notities; de AI maakt er een bewerkbaar genogram van.

Bestanden importeren (Pro)

Open GEDCOM-, GenoPro-, Gramps-, GEDCOM X-, Family.Show-, RootsMagic- en spreadsheetbestanden als nieuw genogram.

Papier of software

	Op papier	In GenogramAI
Wijzigingen	Opnieuw tekenen	Ter plekke bewerken; de indeling past zich automatisch aan
Symbolen	Zo netjes als uw tekening	18 partner-, 7 kind- en 39 emotionele lijntypen, consequent getekend
Gezondheid	Met de hand arcen	22 categorieën met de status Actief, Vermoed en Herstellend
Delen	Kopie of scan	PNG en afdrukken in elk abonnement; PDF, SVG en GEDCOM in Pro en Klinisch; links om alleen te bekijken

Free

- 2 genogrammen, elk tot 50 personen
- 5 AI-credits per maand (AI-assistent in de editor)
- Alle symbolen, weergaven en de legenda op het canvas
- PNG-export, afdrukken, link om alleen te bekijken

Pro

- 25 genogrammen, geen limiet op personen
- Onbeperkt AI, inclusief Maken met AI
- Importeren uit foto's en notities met AI; GEDCOM en andere familiebestanden
- Exporteren naar PDF, SVG en GEDCOM

Clinical

- Alles van Pro, onbeperkt aantal genogrammen
- Klinische modus: slaat alleen op uw apparaat op
- Onderzoeksweergave
- Desktop-app voor Mac (Windows volgt binnenkort)

Woordenlijst

Indexpersoon

De persoon om wie het genogram draait.

Gezin van herkomst

Het gezin waarin iemand is opgegroeid.

Versmelting (verstrengeling)

Nabijheid waarin individuele grenzen vervagen.

Driehoek

Twee mensen reguleren spanning door een derde erbij te betrekken.

Over- en onderfunctioneren

De een neemt te veel verantwoordelijkheid op zich terwijl de ander te weinig neemt.

Jubileumreactie

Spanning rond de datum of leeftijd van een eerdere gebeurtenis in de familie.

Genogramlegenda

De legenda bij de symbolen, lijnen en kleuren van een genogram.

Geïdentificeerde patiënt

Het gezinslid dat als 'het probleem' wordt gezien; klachten kunnen bredere spanning in de familie weerspiegelen.

Kerngezin

Ouders en hun kinderen.

Breuk

Het contact met familie beëindigen of sterk beperken.

Differentiatie

Jezelf blijven en tegelijk verbonden blijven (theorie van Bowen).

Parentificatie

Een kind dat de rol van een ouder op zich neemt.

Meergenerationele overdracht

Manieren van omgaan die van de ene generatie op de volgende overgaan.

GEDCOM

Standaard bestandsformaat voor stamboomgegevens.

Literatuur

Bowen, M. (1978). *Family Therapy in Clinical Practice*. Jason Aronson.

Bennett, R. L., French, K. S., Resta, R. G., & Doyle, D. L. (2008). Standardized human pedigree nomenclature: Update and assessment of the recommendations of the National Society of Genetic Counselors. *Journal of Genetic Counseling*, 17(5), 424–433.

Congress, E. P. (1994). The use of culturagrams to assess and empower culturally diverse families. *Families in Society*, 75(9), 531–540.

Hartman, A. (1978). Diagrammatic assessment of family relationships. *Social Casework*, 59(8), 465–476.

Kerr, M. E., & Bowen, M. (1988). *Family Evaluation*. W. W. Norton.

McGoldrick, M., Gerson, R., & Petry, S. (2020). *Genograms: Assessment and Treatment* (4th ed.). W. W. Norton.

De notatie volgt de standaard genogramnotatie zoals beschreven door McGoldrick en collega's, met uitbreidingen van GenogramAI.

GenogramAI is niet verbonden aan en wordt niet onderschreven door de auteurs of de uitgever. De voorbeeldgenogrammen tonen fictieve families uit de voorbeeldgalerij van GenogramAI.